

Applaus voor Trudeau na afloop van de stemming in het lagerhuis.

Beide partijen deden een aanzienlijke hoeveelheid water in de wijn. Trudeau mag zijn handvest van mensenrechten in de grondwet op laten nemen.

Na een nieuwe conferentie werden twee nieuwe clausules in het handvest opgenomen. De eerste garandeerde de gelijkheid van de rechten van mannen en vrouwen; de tweede bevestigde de historische rechten van de autochtone bevolkingsgroepen en erkende deze rechten voor altijd.

In ruil daarvoor aanvaardde Trudeau een wijzigingsformule, die bepaalt dat een wijziging gesteund dient te worden

door zeven van de tien provincies, die dan wel samen minstens vijftig procent van de bevolking moeten vertegenwoordigen.

Het bleek voor negen van de tien provinciale premiers aanvaardbaar. Maar de nationale eensgezindheid over de grondwetkwestie die Trudeau nastreefde is er toch niet gekomen. Voor Londen is het waarschijnlijk wel voldoende. Nu negen van de tien provincies akkoord gaan met een verzoek van het federale parlement om de grondwet te wijzigen en te verzenden naar Ottawa kan het parlement in Westminster zich niet permitteren nog dwars te gaan liggen.

Mijlpaal

Het compromis is zonder twijfel een historische mijlpaal, maar het heeft waarschijnlijk tevens een ander eveneens lang smeulend vuur fel aangeblazen: de neiging tot afscheiding in de franstalige provincie Quebec.

Trudeau's verzekering dat de wijziging van de BNA Act de zeer grote bevoegdheden van de provinciale regeringen niet aan zal tasten, was voor Levesque niet voldoende. Hij waarschuwde voor een nieuwe golf van separatisme onder de bevolking van zijn provincie. Separatisme, dat voorlopig in de ijskast leek gezet toen in mei 1980 bij het referendum zestig procent van de bevolking van Quebec nee zei tegen Levesque's voorstel te onderhandelen over losmaking van de provincie van de rest van Canada.

Levesque voelt zich naar zijn zeggen verraden, met name door het opnemen van het manifest van grondrechten voor de burgers, dat Trudeau in Londen in de BNA Act wil laten opnemen. Daarin zijn ook de taalrechten van de Canade-

zen opgenomen en Levesque is bang dat de zwaarbevochten overheersende rol van het Frans in zijn provincie aangetast zal worden. Trudeau zal in de grondwet namelijk opnemen dat minderheden (Engelssprekenden in Quebec en Franssprekenden elders in het land) recht hebben op onderwijs in hun eigen taal als hun groep groot genoeg is. Levesque doet in zijn provincie alles om het Frans als officiële taal te bevorderen. Verbitterd en boos waarschuwde Levesque voor 'niet te voorspellen gevolgen'. Niet uitgesloten is dat hij nieuwe provinciale verkiezingen uitschrijft met als belangrijkste inzet de autonomie van Quebec. Een herleving van het verworpen idee van 'sovereiniteitsassociatie' lijkt niet uitgesloten. Dat wil zeggen politieke afscheiding van Quebec onder handhaving van nauwe economische banden met de rest van Canada. Als Levesque zijn woede over Trudeau's handelen voldoende weet over te dragen in zijn eigen regio zou hij bij een nieuwe raadpleging best wel eens meer steun voor dat idee kunnen krijgen; misschien wel een meerderheid.

Eindelijk

Op 2 december 1981 was het dan eindelijk zover. Een overgrote meerderheid van het Canadese Lagerhuis (246 stemmen voor en 24 tegen) nam het ontwerp voor de gewijzigde grondwet aan. Ook de Senaat keurde het ontwerp goed en dat kan nu naar Londen worden gestuurd. En dan zal uiteindelijk de Canadese wens tot 'patriëring' van de eigen grondwet vervuld kunnen worden.

Alleen zullen de interne Canadese moeilijkheden dan nog niet zijn opgelost. Want hoewel de separatistische neigingen die de kop opstaken in het westen van het land naar het aloude voorbeeld van Quebec nu misschien zijn bezworen - wordt aan het probleem Quebec een nieuwe impuls gegeven.

'We zijn er vijftig jaar lang uit gekomen, dus het zal nu ook wel weer lukken' zeggen sommige Canadezen, vertrouwend op de democratische gezindheid en de gevoelens van 'eenheid-on-danks-alles'. Opiniepeilingen geven deze redenering in zoverre gelijk dat blijkt dat de meeste Canadezen zich het meest happy zouden voelen bij sterke provincies én een sterke federale regering.

Een van de premiers heeft de grondwetkwestie geruime tijd geleden de 'Pierre en René Show' genoemd. Het ziet er naar uit dat deze show nog geruime tijd geprolongeerd zal worden, maar niemand kan beweren dat het voor wat Canada's toekomst betreft gebeurt 'wegens groot succes'.

Want niet vergeten moet worden dat Levesque en Quebec een kwart van Canada's bevolking vertegenwoordigen.

Jean Chrétien, Minister van Justitie, rechterhand van Premier Trudeau, bij het tot stand komen van de nieuwe constitutie.

